

בס"ד. שיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי*, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. בסעודת ליל ש"ק פ' האזינו י"ג תשרי שנת תש"ה¹, הנה למרות שהי' זה יום ההילולא של אדמו"ר מהר"ש, ולכן חשבו (המסובים) שיתחיל לדבר אודות בעל ההילולא,

— ובפרט ע"פ המבואר בחסידות שסעודת שבת היא בהמשך לתפלת שבת², ועד שהתפלה היא כמו ברכה לפני הסעודה³, שהיתה קשורה עם יום ההילולא כו' —

הנה בפועל, התחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר לדבר אודות אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (בנוגע לאופן הנהגתו ביום הכיפורים, כדלקמן ס"ד), ורק אח"כ דיבר אודות אדמו"ר מהר"ש, בעל ההילולא.

ב. ויש לבאר טעם הדבר שלכל לראש התחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר לדבר אודות אביו:

לכאורה אפשר לומר, שזהו לפי שהשייכות של כ"ק מו"ח אדמו"ר לבעל ההילולא (כ"ק אדמו"ר מהר"ש) היתה באמצעות אביו, ולכן התחיל לדבר אודות אביו.

אבל באמת אי אפשר לומר כן, כי, "צדיקא דאתפטר", שייכים אליו כל בניי, ללא צורך ב"ממוצעים", כמובן מדברי רבינו הזקן באגה"ק⁴ בפירוש מאמר רז"ל⁵ "דשבק חיים לכל חי", "שחיי הצדיק" ש"אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה", נמשכים לתלמידיו וההולכים באורחותיו כו'.

[ויש להוסיף ולהעיר בנוגע לכללות הענין ד"שבק חיים לכל חי": יש כאלו שרוצים לומר שענין זה שייך רק למי שהוא במדרגת צדיק, שחיוו הם "חיים רוחניים" (כנ"ל). אבל האמת היא שזהו"ע ששייך לכאו"א מישראל — כדמוכח מזה שע"פ מנהג ישראל (תורה הוא⁶) נאמר

(3) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות אכילת ק"ק בסופה (דרמ"צ צג, ב). סה"מ תרס"ג ח"א ריש ע' סד. שם ח"ב ע' לח.

(4) סי' ז"ך וביאורו.

(5) ראה סה"מ תרצ"ב ע' ערה. וש"נ.

(6) ראה תורה נפסל — מנחות כ, ב.

(* סיום תקופת ה"שבעה" להסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, אמו של יבדלח"ט — כ"ק אדמו"ר שליט"א (ראה לקמן סי' ואילך (לקמן ע' 63 ואילך)).

(1) סה"ש תש"ה ע' 21 ואילך.

(2) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' אישכד. וש"נ.

הלשון "שבק חיים לכל חי" בנוגע לכל אחד ואחת מישראל. וטעם הדבר — לפי ש"עמך כולם צדיקים", כדברי המשנה⁸ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי גו", כך, שמצד בחי' הצדיק שבו יש אצלו גם הענין ד"חיים רוחניים" כו].

וכמו"כ אין לומר שהטעם שהתחיל לדבר אודות אביו הוא לפי שרצה להמשיך בעולם איזה ענין כללי, וידוע שכל ההמשכות וההשפעות בעולם צריכים לעבור ע"י נשיא הדור⁹ [וכפי שמצינו¹⁰ במשה רבינו, שאפילו השפעת הבשר הוצרכה להיות על ידו, ואף שטען "מאין לי בשר"¹¹, שאין זה שייך אליו (כמבואר בלקו"ת¹²), מ"מ, הוצרך להשפיע גם ענינים גשמיים כמו בשר¹³], ולגביו הי' הנשיא אביו כ"ק אדנ"ע — שהרי כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר אז אודות הנהגה פרטית של אביו, ולא אודות ענין כללי ששייך לנשיאותו.

ג. אך הענין הוא:

איתא בגמרא¹⁴ "שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו", ועד כדי כך, שבגלל זה "השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום .. מוראת אב ואם למוראת המקום .. וכן בדין (שיוקשו לכיבוד ומורא על הבן) ששלשתן שותפין בו" (אף הן שותפין למקום בו).

ולהעיר, שאע"פ שהשותפות היא לפי ש"אביו מזריע הלובן .. אמו מזרעת אודם .. והקב"ה נותן בו רוח ונשמה כו"¹⁵ — הרי אמיתית ענין השותפות ע"פ תורה הוא באופן שלאחרי שכל א' מהשותפים נותן את חלקו, אזי כל אחד מהם יש לו "בעלות" (בלשון הישיבות) על הדבר כולו¹⁶.

ועפ"ז יש לבאר הסיבה לכך שכ"ק מו"ח אדמו"ר התחיל לדבר אודות אביו — שזהו מצד החיוב דכיבוד אב¹⁷.

* * *

מרהי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.	דאשתקד סי"ג (תו"מ חל"ח ע' 32). וש"נ.
מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז	(11) בהעלותך יא, יג.
או"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד.	(12) שם לא, ד.
סתצ"ד סט"ז. ועוד.	(13) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר על ענין
(7) ישע"י ס, כא.	זה בקול חנוק מבכי (המו"ל).
(8) סנהדרין ר"פ חלק.	(14) קידושין ל, ב (ובפרש"י).
(9) ברשימה נוספת: שממשיך אותם ע"י	(15) נדה לא, א.
תורתו.	(16) ראה תו"מ חל"ה ע' 278. וש"נ.
(10) ראה שיחת ש"פ האזינו, שבת תשובה	(17) חסר הסיום (המו"ל).

ד. בסעודת ליל ש"ק הנ"ל אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸:

צום יום הכיפורים הוא במשך כ"ו שעות, כידוע הטעם [ובמק"א¹⁹ ביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהמספר דכ"ו שעות הוא כנגד הגימטריא של שם הוי"ן]. וכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הי' נוהג להוסיף עוד י"ג שעות בתור הכנות ליוהכ"פ, סך-הכל: ל"ט שעות.

וכאשר שאלו אם זהו הענין ד"טל" — הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר לא שלל זאת, וגם לא אישר זאת; והמשיך לספר, שכ"ק אדנ"ע דיבר פעם בענין ל"ט מלקות, ג' פעמים "והוא רחום" שאומרים המלקה והנלקה²⁰, וסיים, שזוהי הכוונה פנימית של ל"ט השעות דיוהכ"פ, אלא שהמלקות הם בגופו, ואילו ענין ל"ט השעות הוא — שחי' ויחידה מגפפים ומנשקים לנר"ן.

ה. ויש לומר הביאור בזה:

ענין המלקות — כדי לבטל ענינים בלתי-רצויים ("יכפר עון") — שייך רק בבחי' נר"ן, משא"כ בבחי' חי' ויחידה, ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית"י²¹; אך ישנו גם הענין שחי' ויחידה מגפפים ומנשקים לנר"ן.

ובהקדם הדיוק בדברי כ"ק אדנ"ע (שהרי דברי צדיקים ובפרט נשיאי ישראל הם מדוייקים ביותר) שחי' ויחידה מגפפים ומנשקים לנר"ן — שזהו ע"ד מארז"ל²² שהמלאכים ומנשקים תפלותיהם של ישראל, ומבואר בזה²³, שתפלותיהם של ישראל, נשמות בגופים, הם כמו "גשמיות" בערך למעלת המלאכים, ולכן המלאכים מגפפים ומנשקים לתפלותיהם של ישראל כדי להעלותם למעלה (ועד שעיי"ז יתעלו למעלה גם מעבודת המלאכים, שהרי שרש הנשמות הוא למעלה משרש המלאכים).

ועד"ז בנדו"ד, שנר"ן הם כמו "גשמיות" לגבי חי' ויחידה, וזהו שחי' ויחידה מגפפים ומנשקים לנר"ן — כדי לפעול בהם שיתעלו לדרגת חי' ויחידה, ועיי"ז הנה גם בהם לא יהי' שייך ענין בלתי רצוי כו'.

ועיי"ז נעשית כללות עבודת התשובה דיוהכ"פ באופן נעלה יותר

21) תניא ספכ"ד.

22) ראה זהר ח"א כג, ב. ח"ב רא, א.

23) ראה תו"מ סה"מ טבת ס"ע רלו. וש"נ.

18) בתחלתה (סה"ש תש"ה שם).

19) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסט.

וש"נ.

20) ראה "היום יום" ערב יוהכ"פ.

— לא בשייכות לענינים בלתי-רצויים של חטא ועון, אלא באופן ד"הרוח²⁴ תשוב אל האלקים אשר נתנה²⁵.

ו. והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר לספר אודות י"ג השעות של ההכנות ליוהכ"פ — שתחילת ההכנה היתה בלימוד פרי עץ חיים ועץ חיים: "עץ חיים" קאי על פנימיות התורה, שנקראת "אילנא דחיי"²⁶, והיינו, שאע"פ שהתורה כולה היא "תורת חיים"²⁷, מ"מ, נגלה דתורה מתלבשת בענינים של טוב ורע (ולכן נקראת בשם "אילנא דטוב ורע"²⁶ — לא מצד עצמה, אלא מצד ההתלבשות בטוב ורע), ועד לטענות של שקר כו', משא"כ פנימיות התורה, ד"לית תמן לא קשיא מסטרא דרע וכו"²⁶, אלא כל הענינים הם בגילוי — "תורה אור"²⁸, ולכן נקראת "אילנא דחיי" (כמבואר באגה"ק²⁹).

ומרומז גם בנגלה דתורה — כדאיתא בגמרא במסכת יומא³⁰ "זכה נעשית לו סם חיים", והרי הענין ד"זכה" נעשה ע"י פנימיות התורה³¹, ועי"ז נעשה "סם חיים", ובאופן שנמשך בגלוי גם בגשמיות (כמובן מהמשך דברי הגמרא בנוגע לענין ההפכי — "לא זכה כו").

ולאח"ז הי' המשך ההכנות ליוהכ"פ באופן ד"מעלין בקודש"³² בעילוי אחר עילוי — עריכת הכפרות, ביאת השוחט, הטבילה במקוה וכו'.

ולאחרי ההכנות במשך י"ג השעות, באה העבודה דיוהכ"פ במשך כ"ו שעות, ועד למוצאי יוהכ"פ, שעז"נ³³ "לך אכול בשמחה לחמך" — דאף שלכאורה אין זה אלא ענין גשמי הקשור עם הנאת הגוף, הנה בזה דוקא מתבטא תכלית העילוי, וכמו לעתיד לבוא, שהנשמה תהי' ניזונית מן הגוף³⁴.

ז. עפ"ז יש לבאר גם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵ אודות התורה שאמר רבינו הזקן במוצאי יוהכ"פ:

24 קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ריש פרשתנו.	30 עב, ב.
25 ברשימה נוספת: והרי אצל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע היתה עבודה זו גם במשך כל השנה כולה.	31 קונטרס עה"ח פי"ד.
26 זח"ג קכד, ב (ברע"מ).	32 ברכות כח, א. וש"נ.
27 נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה.	33 קהלת ט, ז. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ד ס"ט. וש"נ.
28 משלי ו, כג.	34 ראה תו"מ ס"ה מ"מ ניסן ריש ע' קסח. אב ע' קנ. וש"נ.
29 סכ"ו.	35 אג"ק שלו ח"ג ס"ע קמד ואילך (נעתק ב"היום יום" יא תשרי).

כתיב³⁶ "מי גו' כה' אלקינו בכל קראנו אליו", "אליו ולא למדותיו"³⁷. הפרדס³⁸ מפרש ש"אליו" קאי על האורות המתלבשים בכלים דע"ס דאצילות. הרבי הבעש"ט מפרש ש"אליו" הוא האלקות שבכלים דע"ס דאצילות³⁹. ואילו הפירוש הפשוט הוא: "אליו" — עצמות א"ס שישנו אצל כל יהודי פשוט בידיעה עצמית ע"י אמונה פשוטה כו' (וכידוע גם בענין "שם שמים שגור בפי כל"⁴⁰).

ולכאורה: ידוע שהתורות והמאמרים שייכים לזמן אמירתם, שלכן המאמרים הם על פרשת השבוע ועניני המועדים כו'. וא"כ, תורה זו שבה מפרש רבינו הזקן ש"אליו" קאי על עצמות א"ס כו' — מתאים יותר שזמן אמירתה יהי' ביוהכ"פ עצמו, ולא במוצאי יוהכ"פ?

אך הענין הוא — שהגילוי דעצמות א"ס הוא בגשמיות דוקא⁴¹, ולכן, דוקא במוצאי יוהכ"פ, שאז אומרים "לך אכול בשמחה לחמך", הרי זה הזמן המתאים לאמירת התורה בענין "אליו ולא למדותיו", שהכוונה היא לא רק לאורות המתלבשים בכלים דע"ס דאצילות (כפי' הפרדס), ולא רק לאלקות שבכלים דע"ס דאצילות (כפי' הבעש"ט), אלא לעצמות א"ס (ומזה נמשך גם בשאר המדריגות שאודותם מדובר בפי' הפרדס והבעש"ט).

ח. בהמשך השיחה דובר גם⁴² אודות ענין ה"טל" (כנ"ל ס"ד) — שזהו ענין "טל תורה מחייהו"⁴³, "טל תחי"י" ש"עתידי הקב"ה להחיות בו את המתים"⁴⁴, וידוע שתחיית המתים הו"ע נעלה ביותר, וכמובן גם מדברי הגמרא⁴⁵ ש"מפתח של תחיית המתים" הוא מהענינים "שלא נמסרו ביד שליח", אלא הם "בידו של הקב"ה", ובלשון חז"ל⁴⁶: "אני ולא השליח" (אפילו לא ענין השליחות בדרגא היותר נעלית⁴⁷).

והרי כללות הענין דתחיית המתים הוא בגשמיות דוקא — נשמות

36) ואתחנן ד, ז.
 37) ספרי — הובא בפרדס שלי"ב פ"ב.
 38) ש"ד פ"א ואילך. שלי"ב שם.
 39) ראה גם תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תה.
 40) ראה סה"מ תרפ"ט ריש ע' 20. וש"נ.
 41) ראה שיחת ש"פ האזינו, שבת תשובה דאשתקד סי"א (תו"מ חל"ח ע' 31). וש"נ.
 42) וכן דובר אודות מ"ש בפרשת השבוע (לב, יא"יב) "כנשר יעיר קנו גו' ישאהו על אברתו ה' בוד ינחנו ואין עמו א"ל נכר".
 43) יל"ש ישעי' רמז תלא. וראה כתובות קיא, ב.
 44) תניא ספ"ו. וראה שבת פח, ב. חגיגה יב, ב.
 45) ריש תענית.
 46) נוסח הגש"פ.
 47) ראה תו"מ חל"ז ע' 105 הערה 33. וש"נ.

בגופים, ודוקא אז יהי' תכלית העילוי דלעתיד לבוא, כידוע⁴⁸ הפלוגתא בין הרמב"ם והרמב"ן אם עיקר העילוי הוא בגן עדן או בתחיית המתים, והכרעת תורת החסידות היא כדעת הרמב"ן, שעיקר העילוי הוא בתחיית המתים, לנשמות בגופים דוקא, וכאמור, שענין זה נמשך מהקב"ה בעצמו, ולא ע"י שליח — "אני ולא השליח".

ולהעיר גם מהידוע בשם אדמו"ר מהר"ש⁴⁹ בביאור מ"ש⁵⁰ "ונתתי רוחי בכם וחייתם", ואינו מפרש רוחו של מי, דקאי על בחי' העצמות כו'.

וכל זה יהי' בביאת משיח צדקנו, שגם הוא יהי' נשמה בגוף דוקא, ובאופן שיוכלו למששו בידים, ואז יקויים היעוד⁵¹ "הקיצו ורננו שוכני עפר", בעגלא דידן.

* * *

ט. דובר בהתוועדות דיום הש"ק שלפנ"ז⁵², בפירוש הכתוב "וילך משה וידבר גו' אל כל ישראל" — דלכאורה אינו מוכן: הרי גם לפנ"ז הי' במעמד כל בני, ולהיכן הלך — ע"פ מ"ש בתיב"ע "ואזל משה למשכן בית אולפנא", שבנוגע לכל ענין צריכים להביט בתורה.

וכמשנת"ל שאפילו משה רבינו, שכל ענינו תורה, ובפרט בהגיעו לתכלית השלימות שלו, כאשר "מלאו ימי ושנותי" — הנה כאשר נעשה מעמד ומצב חדש, הלך ל"בית אולפנא".

ועאכ"כ בנוגע לאנשים כערכנו, הרי בודאי שכאשר ישנו מעמד ומצב חדש, צריכים לעיין בהוראות התורה בנוגע למעמד ומצב זה.

י. ובנדו"ד, במעמד ומצב של חיוב אמירת הקדיש⁵⁴ — הנה כיון שביום הש"ק זה יש גם אמירת הקדיש הקשורה עם יום ההילולא של נשיא בישראל (אדמו"ר מהר"ש)⁵⁵, מתעוררת שאלה מי קודם:

מצד ענין הכבוד — יש להקדים אמירת הקדיש הקשורה עם נשיא בישראל. אבל לאידך גיסא, אילו רק אחד הי' יכול לומר קדיש, הרי

52) שיחת ש"פ וילך, שבת שובה ס"ז (לעיל ס"ע 35 ואילך).

53) ר"פ וילך.

54) ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, אחר אמו, הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה (המור"ק).

55) כנהוג שא' מוקני החסידים אומר קדיש

בימי ההילולא של רבותינו נשיאינו (המור"ק).

48) ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' ריז. ע' רכא. וש"נ.

49) ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנו. הובא בד"ה כנשר יעיר קנו דש"פ האזינו, י"ג תשרי תשי"ט פ"ו (תו"מ חכ"ד ע' 43).

50) יחזקאל לו, יד.

51) ישעי' כו, יט.

בודאי שאמירת קדיש מצד החיוב דשבעה ושלושים היתה דוחה אמירת קדיש בקשר ליום הסתלקות שאירע לפני כו"כ שנים, וא"כ, גם כאשר שנים אומרים קדיש, יש להקדים את אמירת הקדיש שמצד החיוב.

ואין לומר שזהו דבר התלוי בהרגש הלב — כי, נוסף לכך שהרגש הלב גופא צ"ל ע"פ הוראת התורה ("בית אולפנא"), הרי אמירת הקדיש צריכה להיות במעמד עשרה מישראל, וא"כ, אין זה דבר התלוי ברגש בלב של אומר הקדיש, אלא דבר שתלוי באחרים.

ואף שלכאורה יש עצה שהראשון שאומר קדיש יכוין גם עבור יום ההילולא של הנשיא (שהרי אפשר לכוין באמירת הקדיש עבור כמה ענינים)⁵⁶, וכמו בשמיעת קדיש בשעה שכמה אומרים בבת אחת, הן אלו שחייבים באמירת קדיש, והן אלו שאמירת הקדיש אצלם היא מצד מנהג או מצד הרצון בלבד) — הרי עצה זו היא רק בנוגע להאומר, אבל לא בנוגע להשומעים, שאינם יודעים הכוונות שלו.

יא. אמנם, ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שכבר נדפס⁵⁷ (וכפי שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁸ פתגם הצ"צ שדבר שבדפוס הוא לדורי דורות), ש"יש קדישים שהוא בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת להאומרים", והיינו, שבנוגע לאמירת קדיש על רבותינו נשיאינו, הנה התועלת בזה היא (לא להנשיא, אלא) להאומרו.

וכיון שזהו דבר המפורסם, הרי מובן, שמצד השומעים (שיודעים שאמירת הקדיש אינה בשביל התועלת להנשיא) — שוב אין חיוב להקדים את אמירת הקדיש הקשור עם הנשיא; ומצד האומר — הרי הוא מכוין לכל הענינים, כך, שקדיש זה כולל את כל הענינים, ולכל לראש — מצד החיוב כו', ובפרט שזהו סיום השבעה, שאז העלי' שע"י אמירת הקדיש היא באופן נעלה ביותר כו'.

ולהעיר, שאף שיוהכ"פ הפסיק השבעה⁵⁹ — הרי הפרי מגדים⁶⁰ מביא מ"ש האלי' רבא⁶¹ בשם נחלת שבעה⁶², ש"מת לו קודם הרגל, מדליק נר כל שבעה .. ואין הרגל מבטל זה", והיינו, שההפסק דיוהכ"פ

60 במשב"ז או"ח סוסקל"ב.

61 שם בדני קדיש אות ד'.

62 סע"ג. — כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר וספר זה הובא בפסקי הצ"צ (שו"ת או"ח סל"ד ס"ג. אה"ע ח"א ס"ז. ח"ב סער"ב. חו"מ סל"ב ס"א), וכמדומה שגם רבינו הזקן מביאו (שו"ע או"ח סתמ"א בקו"א ד. שו"ת שלו ס"מ).

56 ראה אחרונים שהובאו באג"ק חי"ב

ס"ע קצו.

57 לקו"ד ח"א מ, ריש ע"ב. וראה גם

"אשכבתא דרבי" ריש ע' 55.

58 אג"ק שלו ח"ב ע' שפכ.

59 מו"ק יט, א (במשנה). רמב"ם הל'

אבל פ"י ה"ג. טושו"ע יו"ד טשצ"ט ס"י.

הוא רק בנוגע לענינים הבלתי-רצויים (ענין האבילות כו'), אבל לא בנוגע לעניני העליות שנעשים ע"י הדלקת הנר וכיו"ב [ולכן רציתי שיתפללו ביוהכ"פ לכל-הפחות תפלה אחת]⁶³, הן בנוגע לשבעה, והן בנוגע לענינים שלאחרי השבעה, כמו הקמת המציבה, כדאיתא בכתבי האריז"ל⁶⁴ שזהו"ע הקשור עם המקיפים של הנשמה, שפועלים גם על בחי' נר"נ כו' (ע"ד האמור לעיל (ס"ד) שחי' יחידה מגפפים ומנשקים לנר"ן).

[בסיום השיחה הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, ששבת "אין עצב בה"⁶⁵, ועאכו"כ לא ענין של היפך החיים כו']⁶⁶.

* * *

יב. דובר במשך הקיץ⁶⁷ אודות קביעות השנה (תשכ"ד), שהיא כמו הקביעות דשנת תר"ם, כך, שגם אז חל י"ג תשרי (תרמ"א) ביום הש"ק פ' האזינו, כבשנה זו.

וישנו מאמר דא"ח מיום הש"ק הנ"ל שנאמר ע"י הנשיא בשעתו — אדמו"ר מהר"ש (בעל ההילולא), כמו כל נשיאי חב"ד, שהמשיכו כל ההמשכות ע"י אמירת תורה.

ממאמר הנ"ל ישנו רק "רושם", שנדפס בהמשך יונתי תר"ם⁶⁸.

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כנשר יעיר קנו וגו'.

* * *

יד. על הפסוק "אני אמית ואחי' מחצתי ואני ארפא" שבפרשת השבוע⁶⁹ — איתא בגמרא במסכת פסחים⁷⁰:

"כתיב אני אמית ואחי', וכתוב מחצתי ואני ארפא, השתא אחויי מחיי, מרפא לא כל שכן, אלא אמר הקב"ה, מה שאני ממית אני מחי, כמו שמחצתי ואני ארפא (כשם שמה שמחצתי אני ארפא, דאין רפואה אלא במוכה, כך אותו עצמו שאני ממית אני מחי). תנו רבנן אני אמית ואחי', יכול מיתה באחד וחיים באחד (אני ממית את המתים ואני מחי' וזן את החיים) כדרך שהעולם נוהג, תלמוד לומר מחצתי ואני ארפא, מה מכה

66 ראה גם תו"מ ח"מ ריש ע' 337.

67 תו"מ שם ע' 249. ע' 268. ע' 335.

68 סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקנד ואילך. וש"נ.

69 לב, לט.

70 סח, סע"א (ובפרש"י).

63 ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א

התקיים מנין לתפלת מנחת יום הכיפורים בבית אמו הרבנית ע"ה (המו"2).

64 ראה שער המצוות להאריז"ל פ' ויחי.

65 ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז. הובא

בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב.

ורפואה באחד, אף מיתה וחיים באחד, מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה."

ולכאורה אינו מובן:

א) כאשר מדובר אודות אלו שאין מאמינים בתחיית המתים (כמו הצדוקים שאין מאמינים כלל בתחה"מ⁷¹) — מהי הראי' שמביא להם הקב"ה מזה ש"מחצתי ואני ארפא" ("מה שאני ממית אני מחי', כמו שמחצתי ואני ארפא"), הרי כשם שאין מאמינים בתחה"מ, כמו"כ יכולים גם שלא להאמין ולהודות בכך שהקב"ה מרפא חולים?

ב) גם צריך להבין מהו דיוק הלשון "מחצתי (ואני ארפא)" — הרי הלשון הרגיל בתנ"ך בנוגע להיפך הרפואה הוא מחלה או מכה, אבל לא "מחצתי", שזהו לשון בלתי רגיל כלל?

טו. ויש לומר הביאור בזה:

הענין ד"מחצתי ואני ארפא" לא הובא בתור ראי' והוכחה על עצם הענין דתחיית המתים,

— שהרי עצם הענין דתחה"מ מובן גם ע"פ שכל, כדברי הגמרא⁷²: "דלא הוּו (אותן שלא היו מעולם), חיי (נוצריין ונולדיין וחיין), דהוי חיי (אותן שהיו כבר), לא כל שכן" (שחזורין וחיין)?! — אלא הכוונה בזה היא — בנוגע לקושיא שמתעוררת בענין דתחה"מ, שלכאורה הרי זה ענין של שינוי רצון למעלה.

טז. ובהקדם ביאור הקושיא דשינוי רצון למעלה בנוגע לתחה"מ דוקא — ולא בנוגע לכל שאר השינויים שבעולם, כמו בנוגע לעשירות ועניות, וכיו"ב, שלכאורה הרי גם הם שינוי רצון למעלה:

מבואר בשער הבחירה לאדמו"ר האמצעי (והובא גם במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שנדפס בקונטרס קיג⁷³), שכל השינויים שבעולם אינם אלא מצד כלי המקבל, והיינו, שלפי אופן הכלי (ה"כיס", "קעשענע") שמכין המקבל ע"י הנהגתו למטה, הנה באופן כזה נמשכת ההשפעה מלמעלה, אם בקו החסד או בקו הגבורה כו'.

אמנם, כל זה שייך רק בענינים השייכים לסדר ההשתלשלות, משא"כ בנוגע לתחה"מ:

תחה"מ הו"ע שלמעלה מסדר השתלשלות (נוסף על משנת"ל (ס"ח)

71) ראה סנהדרין צ, ב. אבות דר"ג ספ"ה. 73) נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ד ע' 27.

72) סנהדרין צא, א (ובפרש"י).

בענין מפתח של תחיית המתים, שהוא א' מג' המפתחות שלא נמסרו לשליח), שזהו רק מצד עצמותו ית' (ולא מצד עבודת המטה).

וגם ענין המיתה הוא מצד עצמותו ית' — דהנה כתיב⁷⁴ "ה' נתן וה' לקח", והיינו, ש"ה' נתן" הוא נתינת טעם על זה ש"ה' לקח", שלוקח מה שנתן; וכיון שהענין ד"נתן" הוא ממדריגה נעלית ביותר, כמ"ש⁷⁵ "נשמה שנתת בי טהורה היא וכו'", והיינו, שהענין ד"נתת בי" הוא למעלה לא רק מ"בראתה" "צרתה" ו"נפחתה", אלא גם למעלה מ"טהורה היא", דקאי על עולם האצילות, ועד לבחי' טהירו תתאה או אפילו על בחי' טהירו עילאה (כמבואר בחסידות⁷⁶), הרי מובן, שהענין ד"ה' לקח" (שלוקח מה שנתן) הוא ממדריגה נעלית עוד יותר — מבחי' העצמות.

וכיון שענין המיתה הוא מצד העצמות, וגם הענין דתחה"מ הוא מצד העצמות — הרי זה שינוי רצון למעלה!?

יז. ועל זה באה ההוכחה ממ"ש "מחצתי ואני ארפא":

ובהקדם — ביאור הדיוק בתיבת "מחצתי", שמתחילה באות מ"ם, כידוע⁷⁷ שאות מ' שבראש התיבה היא מלשון מפעיל, ולדוגמא: "מאכיל", "מכתיב", וכיו"ב.

וכן הוא בנוגע לענין הרפואה ("ואני ארפא") — לאחרי שישינו ענין של "מכה" או "מחלה", ששניהם מתחילים באות מ', מלשון מפעיל: "מכה" — מ' כה, פירוש, שהאות מ' מפעיל את ה"כה", שהו"ע החלישות, כמו "יד כהה"⁷⁸; ו"מחלה" — מ' חלה, שהאות מ' מפעיל את ענין החולי (ואז יש צורך בענין הרפואה: במחלה — רפואה ממש, ובמכה — מלשון חלישות — רפואה בשם המושאל).

והנה, תיבת "חולי" יכולה להתפרש גם מלשון מתיקות⁷⁹,

— וכפי שמצינו כמה תיבות בלשון הקודש שיש להם פירושים הפכיים, ולדוגמא: תיבת שורש, שורש האילן, או לעקור את האילן משרשו⁸⁰, וכן תיבת סקילה (שישנה גם בעבודה בנוגע ל"לב האבן"⁸¹), לסקול באבנים, או לסקל (להסיר ולפנות) את האבן⁸² —

79) ראה אוה"ת שלח ע' תקלט. וש"נ.

80) ראה לדוגמא — איוב לא, יב.

81) יחזקאל יא, יט. לו, כו. וראה תו"ח מקץ

עב [ריג], ד. ובכ"מ.

82) ראה לדוגמא — ישעי' סב, יו"ד.

74) איוב א, כא.

75) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

76) ראה תו"מ סה"מ תמוז ע' נג. וש"נ.

77) ראה עט"ר דרוש לעשיית נה, ב. תו"ח

נח נח, ב.

78) מנחות לו, א.

והאות מ' מפעיל את ענין החולי — אם באופן של מתיקות, או באופן של חולי כפשוטו, החל מהחולי שמתבטא בכך שלא מרגישים את המתיקות, ועד למ"ש בכתבי האריז"ל⁸³ ש"חולה" בגימטריא מ"ט, היינו, שאפילו כאשר חסר אצלו רק שער הנו"ן, אזי נקרא כבר בשם "חולה" (כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע במאמר ד"ה "והסיר הוי' ממך כל חולי"⁸⁴).

ולכאורה אפשר לומר, שלולי האות מ' שמפעיל את ענין המחלה, הנה מצד ענין הפשיטות שלמעלה, יכולים ענינים אלו להיות בקו החסד או בקו הגבורה כו', והשינוי שבזה אינו אלא מצד הגדרים של סדר ההשתלשלות, לפי כלי המקבל כו'; ועד"ז בנוגע לענין ה"מכה", שאין זה ענין של חולי ממש, כי אם ענין של כהות וחלישות (כמו החלישות של יד שמאל לגבי יד ימין) בלבד — שע"י עבודה ויגיעה אפשר שתתבטל הכהות והחלישות. וכיון שכן, הרי אין כאן ענין של שינוי רצון, כיון שזהו"ע הקשור עם כלי המקבל כו'.

אך על זה מביאה הגמרא ראי' מהפסוק "מחצתי (ואני ארפא)" — שפעולת המ' המפעיל את ענין ה"חץ" (מכה או מחלה, שבגללה יש צורך בענין הרפואה) היא (לא מצד הגדרים של סדר ההשתלשלות, אלא) ע"י הקב"ה בעצמו — "מחצתי" (אני בעצמי) דייקא; ואעפ"כ נעשה בזה שינוי — "ואני ארפא".

יח. ומזה מובן גם בנוגע לכללות הענין דתחיית המתים — "מה שאני ממת אני מחי", כמו שמחצתי ואני ארפא":

"מחצתי" הוא גם מלשון מחיצה, כדאיתא במדרש⁸⁵ (והובא בדרושי חסידות⁸⁶): "מחיצה שעשיתי בין העליונים לתחתונים, שהעליונים קיימין והתחתונים מתים" — שזוהי המחיצה שבין הנשמה לגוף, שהיא (לא רק באופן שמצד עצמם אינם שייכים זל"ז, אלא גם) בגלל פעולתו של הקב"ה⁸⁷. ובזה מודגש עוד יותר גודל החידוש שבקישור הנשמה עם הגוף, שאינו אלא בכח המפליא לעשות (כמ"ש הרמ"א⁸⁸) — מפליא דייקא, מלשון פלא, שזוהו"ע שלמעלה מבחי' החכמה והכתר כו', שלכן נקרא בשם "פלא"⁸⁹, ויתירה מזה, שהרי "מפליא" פירושו שהוא מפעיל וממשיך את ענין הפלא.

83) טעמי המצוות להאריז"ל פ' וירא. 86) סה"מ תרל"ח ס"ע קנב. המשך תער"ב מאור"א ח, לה. ח"ב ע' תתנא. ע' א"ב.

84) תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' רסא ואילך). 87) ראה עד"ז תו"מ סה"מ אייר ע' רצו.

85) קה"ר פ"א, ד (ג). 88) אר"ח ס"ו סוס"א.

89) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' מד. וש"נ.

וכיון שכן, הרי בודאי שהמחיצה שבין הנשמה לגוף צריכה להיות מבחי' היותר נעלית שלמעלה מסדר השתלשלות כו', וכמבואר בחסידות⁹⁰ ששרש המחיצה היא מבחי' רקיע המבדיל כו' (שמזה נשתלשל ענין המחלוקת והגיהנם כו').

אלא מאי, עפ"ז מתחזקת יותר הקושיא שתחיית המתים הו"ע של שינוי רצון כו' — הנה עז"נ "אני אמית ואחי' מחצתי ואני ארפא", "מה שאני ממית אני מחי', כמו שמחצתי ואני ארפא . . מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה", בגלל שקשה להם הענין דשינוי רצון: יש לך קושיא — שיהי' לך לבריאות ("געזונטערהייט"), אבל, אין זה משנה את המציאות שאכן ישנו הענין דתחיית המתים, וראי' לדבר, מענין הרפואה, שגם הוא בא לאחרי המכה והמחלה שנעשית ע"י הקב"ה בעצמו⁹¹ — "מחצתי", ואעפ"כ, "אני ארפא", וכמו"כ "אני אמית ואחי'".

* * *

יט. בנוגע לדברי הגמרא⁷⁰ "מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה" — עדיין צריך להבין:

מהו הצורך ברמז "מן התורה" דוקא, ולמה לא די בהוכחה מהסברא "דלא⁷² הווי חיי, דהוי חיי לא כל שכן"?

ובפרט ע"פ משנ"ת בהתוועדות הקודמת⁹², שלדעת כמה פוסקים, סברא עדיפא מקרא.

כ. ויש לומר הביאור בזה:

תורה שבכתב חלוקה מתורה שבעל-פה בב' ענינים:

(א) תורה שבכתב באה במעשה גשמי בפועל (ולא כמו תושבע"פ שאינה אלא בדיבור) — כתיבה בדיו על הקלף, כך, שגם גוי יכול למשש בידים, ועד שיכולה להגיע גם לאומות העולם (משא"כ תושבע"פ שלא שייך שתגיע לאומות העולם), כדאיתא בגמרא במסכת גיטיין⁹³ ובמדרש⁹⁴ בפירוש הכתוב⁹⁵ "אכתוב לו רובי תורתך כמו זר נחשבו".

(ב) בתורה שבכתב לא שייך חילוקים בין בניי, שכולם קוראים אותם

92) שיחת ש"פ וילך, שבת טובה, וא"ו תשרי הערה 75 בשוה"ג (לעיל ע' 40). וש"נ.

93) ס, ב, ובתוד"ה אתמוהי שם.

94) שמור"ר רפמ"ז.

95) הושע ח, יב.

90) המשך תער"ב שם ע' א"רב. ובכ"מ. 91) אולי הכוונה גם שעפ"ז סרה הקושיא של שינוי רצון למעלה — כיון שמדובר אודות בחי' העצמות שאינו מוגדר בשום גדר כו' (המו"ל).

התיבות והאותיות כו', משא"כ בתושבע"פ, שיש בה כו"כ פירושים, ועד שגם אותה סברא יכולה לבוא בכמה אופנים, כמובא בדרושי חסידות⁹⁶ בנוגע לתוס' הרא"ש והר"ן שכל א' מהם אומר הענין באותיות שלו.

כא. ועפ"ז מובן שהענין דתחיית המתים שייך יותר לתורה שבכתב,

כי:

(א) כללות הענין דתחיית המתים קשור עם ענין הגשמיות דוקא — נשמות בגופים (ולא כמו ג"ע שהו"ע רוחני כו').

(ב) הענין דתחיית המתים אינו כמו הענין דג"ע שיש בו מדריגות חלוקות כו' (ולדוגמא: התוס' והרא"ש והר"ן — יש לכל אחד מחיצה בפ"ע בג"ע⁹⁷), אלא באופן שוה אצל כל בני", ממש רבינו עד לפשוט שבפשוטים, כמארז"ל⁹⁸ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" (דקאי על עולם התחי'), והיינו, שזהו ענין שהוא בשוה אצל כל אחד ואחת מישראל (כולל נשים, שגם הן חייבות בלימוד התורה, בהלכות הצריכות להן, כפי שנתפרטו בהלכות ת"ת לרבינו הזקן⁹⁸, וכמדובר כמ"פ⁹⁹ שבזה נכלל גם לימוד תורת החסידות, שעיי"ז באים לקיום מצות אהבת ה' ויראת ה').

כב. בסיום השיחה דובר אודות התחלת הפסוק⁶⁹ "ראו עתה כי אני אני הוא גו'", שהקשה על זה בזהר¹⁰⁰, מדוע נאמר "ראו עתה", הרי הענין ד"אני אני הוא" שהו"ע "אני¹⁰¹ ראשון ואני אחרון"¹⁰², יתגלה רק לעתיד לבוא?

אך הענין הוא — שגם עתה שייך הענין דתחיה"מ ("אני אמית ואחי"⁶⁹) בעבודת האדם, כידוע פתגם רבינו הזקן¹⁰³ על מאמר רז"ל¹⁰⁴ "זוטרא דבכו מחי מתים", ש"מת" הוא דבר קר, ואין לך דבר קר כמו השכל, וכאשר פועלים בו ענין של חיות והתלהבות, ע"י המשכתו במדות, אין לך תחיית המתים גדול מזה.

ולהעיר גם ממאמר רז"ל¹⁰⁵ "מאן דנפיל מדרגי' איקרי מית", ומזה

102) ראה זח"א פז, ב. לקו"ת ויקרא א, ריש ע"ד. המשך תער"ב בסופו (ח"ג ע' א'תעד).

103) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 195. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע שטו. ח"ה ס"ע שעא (נעתק ב"היום יום" יא סיון).

104) ע"ז יו"ד, ב. וראה סה"ש תש"ג ע' 99.

105) ראה זח"ג קלה, ב. הנסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד.

96) לקו"ת ראה כד, ד. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"י ע' 36.

97) ראה שבת קנב, א. וש"נ. חגיגה טו, א. ב"ב, עה, א. מדרש תהלים סוף מזמור לד. רות רבה פ"ג, ד. ועוד.

98) ספ"א.

99) ראה תו"מ חל"ו ע' 52. וש"נ. 100) ח"ב קח, ב. 101) ישעי' מד, ו.

מובן, שהפעולה וההתעסקות עמו (ובכללות חלקו בעולם) היא בבחי' תחיית המתים.

ועי"ז זוכים לתחיית המתים כפשוטו.

* * *

כג. בעמדנו עתה בד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות, שהם כנגד ד' אותיות שם הוי"ו¹⁰⁶, הרי מובן שישנו הענין ד"מעלין בקודש"³² בנוגע לכל עניני קדושה וטוב הנראה והנגלה,

כולל גם בנוגע לענין השמחה שישנו ביוהכ"פ,

— כמודגש בכך שמסיימים את יוהכ"פ ב"מארש" של נצחון¹⁰⁷, "דידן נצח"¹⁰⁸. וככל הענינים שישנם ברמז או אפילו בגלוי בנגלה דתורה — מפורש הדבר במשנה¹⁰⁹: "לא היו ימים טובים לישראל .. כיום הכיפורים .. בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן (שזהו ע"ד הענין ד"כשגלג לבינו"¹¹⁰ — היפך ענין החטא) .. וחולות בכרמים וכו', וכן הוא אומר¹¹¹ צאינה וראינה וגו' ביום שמחת לבו", והיינו, שישנו "דבר משנה" (שהטועה בדבר משנה חוזר¹¹², כיון שזהו דבר הידוע לכל, ולא שייך בו טעות) שיום הכיפורים הוא "יום שמחת לבו" של הקב"ה, והרי הקב"ה הוא "לבן של ישראל" (כפי שדרשו רז"ל על הפסוק¹¹³ "אני ישנה ולבי ער"), וכיון ש"לבא פליג לכל שייפין"¹¹⁴, נעשית שמחת כל אחד ואחת מישראל, שמחה כפולה ומכופלת, שנמשכת מיוהכ"פ על כל השנה כולה —

והרי שמחה פורצת גדר¹¹⁵ — "נחלה בלי מצרים .. כיעקב שכתוב בו¹¹⁶ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"¹¹⁷, שזהו"ע הקשור עם הזמן של רעוא דרעוין ביום השבת¹¹⁸.

(106) ראה סה"ש השי"ת ע' 346. וש"נ.	(113) שה"ש ה, ב, ובשהש"ר שם.
(107) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע קס. וש"נ.	(114) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ריש ע"ב. רכא, ב. רלב, א.
(108) לשון חז"ל — ויק"ר פ"ל, ב.	(115) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.
(109) תענית בסופה.	(116) ויצא כח, יד.
(110) ישעי' א, יח.	(117) שבת קיח, סע"א ואילך.
(111) שה"ש ג, יא.	(118) זח"ב פח, סע"ב.
(112) כתובות פד, ב. וש"נ.	